

...un tarjonta", sanoi Marita ikäänkuin muuttien siitä, että kerrankin oli ollut väitöksen alkua.

"Well", sanoi Sakari amerikkalaisen tapaan, "tässäkin on vielä tilaa erilaiselle tulkinnalle. Voidaan esittää monia asioita sillä tavalla, että työväestön keskuudessa on menekkää huolelliselle kaunokirjallisuudelle, mutta ei työlle. Sentähden että työväestön kirjallinen maku on vasta tämän tuoman kirjallisuuden tasolla."

"Mutta minä kuitenkin katkentelemaan olettaa työväestöstä ja sen henkisesti kehitystasosta aina mahdollisimman parasta. Ja mieluummin haen syytä kaikkeen suorastaan meidän puutteellaisista taloudellisista oloistamme, vaikka kyllä tiedänkin henkisen kehityksen puutteellisuudenkin pohjaltaan taloudellisista oloista johtuvan."

"Mutta nyt on puhe romaanien puutteesta. Kuu tarkemmin ajatellen tätä asiaa, niin se luultakseni johtuu tästä työväen romaanien puutteesta, että työväen elämä on niin yksitoikkoista, ettei se anna aiheita romaanien kirjoittajille. Jos pitäisi antaa aiheita, niin kyllä aiheet sitä synnyttäisivät tutkijassaan."

"Antaisi se ainakin aiheita pitkien kärsimyshistorioiden kirjoittamiseen. Miksi sitten lukuan ei tulkitse työväen kärsimyshistorioita, niin voi maanasta. että naiset heräisivät joukkona kapinoimaan, koska te väititte, että joukko kapinoiminen voi meidän vapauttaa", sanoi Marita ja lähen äänestään ja hymyssään ilmaisi salattua katkernutta."

"Työläisissä kärsivät kärsimyksensä enemmän tai vähemmän salaisesti, eivätkä halua antaa niitä kerrota, eikä kuvata tietoon", sanoi Sakari. "Mutta voisimmehan me koota jaan palvelia ihmisluontaa sepiämällä niistä romaanin vaikka Toverittaan. Te esimerkiksi voisitte kertoa oman elämäne romaanin muulle tarhemoin. Mikäli olen sitä tähän asti kuulut luen, että siitä olisi paljon oppiaista nuorille tytöille. Voisivat esin. varoa menemistä naimisiin vanhojen miesten kanssa. Minä sitte koittaisin panna paperille tämän teidän elämäne romaanin. Sen mukaan kun te kertoisitte."

"Ei ole mitään", sanoi taas Marita. "Romaanin kirjoittajan täytyy itse olla oman aiheensa Ahmoistaan sillä tavalla voi ne tulla elämä kuvaviksi. Minä, tässä hän voimakkaimmasti hymyillen, "jos näillä olisi enäämpikään, niin me voisimme tehdä romaanin aiheen silloin siitä jostain näillä."

Se oli vaan heikki, ja silmi Sakarin sen otti, mutta kuitenkin se saun, ja se tapa jolla se sanoitti, auttoi hänelle paljon muistelemaan aiheita, ja se antoi myöskin heille aiheita leikin laskuun koko ilaksi, kun he menivät muutamien tuttaviansa kanssa liikkuvain kuvain teatteriin ja istuivat vähän aikaa eräällä halvassa kahvilassa."

Mutta romaanin aiheita heillä ei ollut aikaa tehdä, sillä Sakarin täytyi samana iltana myöhään matkustaa pois siitä kaupungista."

Jos he olisivat olleet rikkaita, niin he olisivat voineet sovittaa sen, että Marita olisi myöskin matkustanut, eikä vähän myöhemmin. He olisivat voineet kohdata toisensa vaikka mailinmittelytyksessä, näyrellä sillä toistuen mailman merkittävyyksiä ja nauttia olemuksesta, ja hankkia itselleen monta hauskaa muistoa tulevien päivien varalle. Niin tekevät rikkaat kerskaat rouvat tämäniässä tapauksessa."

"Mutta sehän olisi ollut synti", sanoivat Toverittaren olivat kulkijat, oltiin Marttalla mies."

Jostens tuntuu meistä siitä kun sekin olisi syntiä, että synti jää oikein, jos nimittäin seukautta ihmiset menettävät tilaisuuden nauttia elämästä ja rakkaudesta. Sitä varoitan meillä vaan on siveyskäsittelyä, seikin ja siveyskäsittelyä, että niitten pitäisi edistää ihmistunnon ommellisuutta."

Elkä Marttan nuoruuden hairauskaan ollut se, että hän olisi tehnyt syntiä, vaan se, että hän syntiä tekemistä välttääkseen oli pitänyt velvollisuutensa menemä vanhalta miehelle, jolle ei joskus heikkona heikkona tullut lupautuoksia."

Rikkaat rouvat, jotka myyvät itsensä rahalla vanhoille miehille, ovat tilaisuudessa haikkimaan itselleen rahalla nuoruutakin ja rakkautta. Mutta köyhien tyttöjen tulisi tarkoin varoa joka ainoastaan askeleita, sillä heille ei anneta mitään rauteksi. Ei sitä jos tekevät syntiä, mutta ei sitäkään jos jättävät sen tekemättä. He joutuvat kärsimään siitäkin."

MULLAN S. S. O. OMPELU-SEURAN
Kokoukset pidetään joka torstai Suomalaisilla kello 8 j. p. p. Kaikki tervetulleita.

TOISTEN TAAVO eli johteet sotaan

Taavo oli minun naapurini pienessä kauppalassa Suomessa. Hän oli pienempää kauppaliketta harjoittavan kauppiaan poika. Taavo sai vähän enemmän koulutusta kuin toiset sivummalla kaupunkia, joiden koulutusta tavallisesti rajoitettiin neliluokkaiseen kansakoulutukseen. Taavo sai käydä kaikki kahdeksan ja olisi vielä saanut jatkaa opintojaan ylempissä opistoissa, jos olisi halunnut. Korkeampi koulutus kuitenkin jäi sikseen ja Taavo lähti matkustelemaan ulkomaille. Hänellä ei ollut nyt kuitenkaan suuria varoja, sillä kotimyyntyksetkin lopuivat koulunkäynnin loputtua. Mutta mitäpä väliä sillä olihan hän hyvä kirjaupitäjä liikehuoneissa, eli kauppalikkeissa. Hän saikin aina työtä heti kaupunkiin tultuaan ja sitäpaitsi hänellä olikin erityinen aikomus kasvattaa itsestään mallikelpoinen kauppias, joka jonkun ajan kuluttua nauttaisi koko Suomen kauppaolot aivan uudelle tolalle. Sitäpaitei täten työskennellen hän ajatteli voittavansa monta asiaa yhdellä kertomatkallaan: ansaita rahoja sekä oppia eri maitten kielitä ja heidän hyvien kirjastojensa avulla koota laaja tietomäärä tuekseen kun palaa kotimaahansa.

Hän kulkii Venäjällä, Saksassa, Ranskassa, Balkanin pikavaloissa, Englannissa ja lopulta tuli Amerikkaan ja oli nyt oppinut fluorattavasti Europan maitten kielitä, johon hänellä olikin erityinen halu. Hän harrastui luulla kaikkia tieteitä ja taiteita, mutta poliittista hän ei välttänyt — meinailli että Suomeen palattuansa kauppa-alansa on aivan eri asia — eikä niinkuin tässä maassa että porvaristo hallitsee koko poliittisen laitoksen. Usein hän puhui toverilleenkin kotimatsten kauppaolojen muodostamisesta ja parantamisesta, ja niillä mielihiteillä hän alkoi palata synnyinmaahan luomaan sille uuden, ennen tuntemattoman kauppariittäysjärjestelmän. laajentaen kotimaista tehdasteollisuutta ja siten ikalustuttaa nimensä Suomen kauppariittoriin. Ja hän olikin juuri lähtemässä lähtien kotimaahansa kun Europan sota alkoi. Tämä sodanjulistus soi tietysti Taavonkin matkayväät. Mutta sen perusteella mitä hän oli nähnyt noissa sotajalalle käyvässä maissa, hän ei olisi uskonut sotaan niissä mahdolliseksi. Vaikka hän ei ollut koskaan välttänyt poliittista suhteista ennen, niin tosillatodot kinnittivät hänen mielellään nyt kovasti Europan kohtalo, siihen mitä oli joka eri maassa nähnyt. Ennen hän oli ollut "kansainvälisen", joka osikin aivan luonnollista kauppa-alalle pyrkivissä, kasvava se porvarilliselle "ylfiooppillemme" ikäänkuin toiseksi luonteeksi. Oikein todella kun hän kävi luomani niin hän oli niin innoistunut tähän kysymykseen, että päivä meid kuin vilvas väin. Liittin tähän niinkä muistan puheestaan, koskien Saksan oloja, joihin oli enimmäin kiinnittynyt. Hänen ajatuksensa esittivät pääpiirteisään seuraavassa mielikännittävässä kertomuksessa:

"Minun kokemukseni on että kansallisuudella ei ole mitään merkitystä kirjanpitiäjän ja kauppaolien nähden ja minä pidän melkein varmuna, että sillä on yhtä vähän merkitystä muhio työaloihin nähden. —okaisessa maassa on kaikkien toisten maitten kansalaista töissä ja liikkeessä vie rettäin, eikä heillä ole mitään kiina keskenään kansallisuuskysymyksistä."

— Sitteen sinä olet sosialisti, niinkun me kaikki toisetkin, eikö niin? "Minä olen selvä oman hokkani puolustaja ja toivon sille menestyksiä. Minä en sosialisti siksi, että työläisten kehitys ei ole vielä sillä tasolla, että he kykenisivät pitämään ja hallitsemaan mitään niinkä voitteleivatkin. Minua vaan ihmetyttää miksi he käyttään lähtivät tappelamaan. Minä olen asunut Saksassa ja tiedän, että työläiset siellä ovat paremmassa asemassa kuin muitten maitten työläiset samalla ammattitasolla; se on, paremmassa asemassa paljon kuin Yhdysvalloissa, varsinkin perheelliset. Tämä tositaapaus kuvaa ja todista sitä selvemmin kuin minä voin kertoa: Työtoverini oli ruotsalainen, oli hiljan sanonut Ruotsista Hän sairastui muutama päivän työssä oltaansa. Hänet toimitettiin heti hyvään sairaalaan, jossa pidettiin hyvä huoli ja annettiin hyvä hoito järjestötoimiston puolesta. Minä huomasin, että jos mies oli perheellinen, niin ei ainoastaan miestä hoidettu, vaan myöskin hänen perheensä kuunes mies parant. Sitä ei voi sanoa muista maista."

"Minulle on sanottu, että jos Saksa valtaisi Europan, niin vapaus poistuisi. Minä en ole ainoastaan löytänyt parempia työväenoloja Saksassa kuin muissa maissa, vaan paremman vapauden — paitsi että kukaan ei saa arvostella keisaria tai hänen perhetään. Toinen seikka on, että Saksassa

harvoin työmies ja poliisi sattuvat yhteen. Järjestys, josta kuuluu paljon puhuttavan on luontainen Saksan työväelle. Kaikki ammatit ovat niin hyvin järjestetyt, että kaikki seuraa täsmällisen johtoa ja yhdessä vallittua johtajaansa, niin hyvin lakoissa kuin muissa järjestön asioissa. Ja johtajat ovat nerokkaita, sillä työväestö on itse niin nerokasta, että se vaatii johtajittansa terävyyttä ja järkevyyttä. — Minun omalla alallani, ikävä kyllä, ei ole aivan sillä tavalla, varsinkaan Amerikassa. Näistä syistä en ollenkaan pitäisi pahana, jos Saksa järjestäisiikin Europan. Sitäpaitsi minä hiljalleen rupean luottamaan ennemminkin oikeuteen hallita tällaisissa tapauksissa, mutta jos enemmistö hallitsee, niin työläisten täytyy saada paremman kasvatuksen ja kehityksen kuin nykyään on tilanne esimerkiksi Amerikassa."

Minä edelleenkin saan luvan toivoa, että sinun porvarilliset käsitteesi ovat kadonneet tämän kehittyneen Saksan kansan oloja tutkiessasi. Viimeinen lausemasi juuri osottaa sitä, se on aivan samaa kuin mitä me sosialistitkin vaadimme: enempi ja parempaa kasvatus ja kehitystä ja parempia mahdollisuuksia työkansalle. Kun eroimme Suomessa sinä olti umpimähkisiin "vapaaehtoinen" porvarin tyyppi. Nyt ei ole koko tällä ajalla puhunut muuta kuin työläisten asemasta! — Meidän alamme onkin sellainen että siinä tarvitaan — ja juuri siitä syystä, josta viimeksi puhuit — suuri määrä työvoimaa. Meillä on muun muassa tullut päiväjärjestykseen kapitalististen sotkijoitten taholla eksyttää kansaa kaikenlaisilla "lainlaadinnallisilla parannuksilla". Niitä vastassa on kuitenkin edelleen kaikenlaiset "fellow-servant" siännöt, joiden kautta vastaajat voivat pujoittautua vastustensa. Työläisten turvallisuutta tavoittelevissa lakikorjauksissa — jotka meuten ovatkin vain virkoja pitävien äänen syöttejä — on edelleenkin ne ehdot, että jos mies menee vaaralliseen työhön ilman vastustamatta — jota moniksen ei muista tehdä enimmäkseen siksi, että näiltä pelko pakkaa päälle ja pakottaa hyppäämään valikon järveen — niin menetä oikeutensa."

"Ihanteenani kuvastuu Europan Yhdysvallat. Minä pidän tasavallasta — kutsun sitä niiksi haluat. Minä uskon, että se tapahtuu hyvin paljon samantapaisesti kuin Amerikan Yhdysvaltojen syntykin — että madannyt ylimystö tappelee kansan väyksiin — joka vasta silloin herää oikeaan tehtävänsä. Ilman sitä, se on sotaan käyden, ei koskaan voi olla kansainvälisestä liittoa; tai toisin sanoen, minä uskon, että isänmaallisuuskiikko on pahimpia kansainvälisen yhteiskontaelämän vihollisia. Jos Saksa suuttaisi itseensä joiakin pienvaltoja, niin se olisi suuri ole suurempaan tasavaltaan päin Europpaan — ja itseessään pitkä askel maailman liittoa kohti," puheli Taavo innostuneesti."

— Sinä olet siis machiavelilaisella pohjalla — prinssiäliittuksen — siinä luotossa, että ruhtinasvaltsikin voi tulla lähelle kansainvaltaisuutta? puhelin minä, saadakseni kestini esittämään suurin sanoin "kansansa". Sitä ei hän kuitenkaan tehnyt, vaan jatkoi selostustaan."

"Mitä sanoin Saksan puolesta ei ole puolustukseksi Hohenzellern perheelle eli kenenkään maan hallitsevan tyrannin. Pyyhkäistäkään perintöruhtinaat pois ja niitä ympäröivä ylimystö — ei tappamalla, vaan siirtämällä sivuun — sillä en luota tappamiseen ja sillä syystä en sotaankaan. Mitä hyvää siitä on, että nuo sotaa käyvät valat tappavat kansalaisiaan?"

— Mutta tiedetään, että kaikki koko maailman ruhtinaalliset ovat Machiavelin uskollisia oppilaita ja Saksan aatelisto ei ole mitään?"

"Minä varoitan, että mitä sanoin sotaan vastaan, ei kiellä oikeaa sota. Hävyttömän hyökkäyksen oikeuksiani

...tai perheeni oikeuksia vastaan, täytyy torjua väkivoimalla."

— Näillä varoitussajatelmillään Taavo päätti puhelin tästä aiheesta. Kyäin häneltä vielä, josko oli luekennut meidän sosialistien etuajattelijan Eugene V. Debs'in mielelläit sodankäynnistä, muistuttaen, että kestini käsitukset ovat samaan vivahtivat. Taavo ei vastannut mitään, meinasika, että tapaamme vielä joskus toisten. Minä kuitenkin huomasin, että Taavon alkuperäiset porvarilliset käsitteet jo kokolailla horjuivat ja maailmankatsomuksensa olivat kerrassaan ratkuksestomina. Nykyisen sodan kauhut olivat niihin lyöneet leimansa. Hän oli itse nähnyt, että noilla rajakansoilla Europpassa ei ole mitään riitaa eikä erimielisyyttä keskenään — vaan että hallitsevat perheet ja heidän etunsa ovat syynä sotaan — tai heitä ympäröivä ylimystö ja ylempi porvaristo. Minä ilon tunteella jätin entisen nuoruuteni toverini eteisessä. Iloni pohjana oli se, että se on vinot olosuhteet, jotka tekevät arvaamatonta työtä sosialismin hyväksi, vaikuttaa monoon niin, että he eivät itse tiedäkään ja josta he eivät voi irrottautua."

H. J.—sen.

— "Meillä ei ole ollut (odellista hyvävää aikaa (tässä maassa kymmenen vuoteen", on presidentti Wilsonin vävyolka McAdoo lausunut hiljakkoin.

— Ainoa vihollinen, joka voi hyökätä tähän maahan on ulkomaalainen tavara, jonka on valmistanut kymmenen sentin päiväpalkkio "mauttava" työväestö. — American Economist.

OPETELKAA LAULAMAAN LASTEN LAULUKIRJA nuottipainos

on nyt valmistunut Toverin kustannuksella ja tarjotaan tilattavaksi. Hinta pehmeässä kausissa 25 senttiä ja kovissa kausissa 35 senttiä. Tämä kirja on ensimmäinen nuotilla varustettu lasten laulukirja suomalaisessa kirjallisuudessa. Hankkikaa se lapsellenne.

— Tiedätkö kuinka monta Toveritarta tulee palkkakunnallesi? Tuleeko niin monta kuin on suomalaisista naisista? Muista velvollisuutesi sosialistina!

Seuraa lainlaadinnallista kehitystä lännellä, lukemalla Toveria.

Hoquamin s. s. osaston ompeluseuran kokoukset pidetään osaston talolla Ahjolaassa, joka torstai kello 2 j.p.p. Osasto on 315-10th St., Hoquiam, Wash.

MINNEAPOLIN
s. s. o. käsityöseura kokoontuu joka torstai kello 2 j. p. p. talollaan, 1317 Western Ave. N. Kaikki tervetuloa.

KENKIA
jotka tyydyttävät kaikkia. Jos haluatte sopivia, kestäviä ja samalla aistikkaita kenkiä, tulkaa katsomaan meidän jalkinevarastoaamme. Me voimme tyydyttää teitä.
Bee Hive

Lukukirjoja lapsille

Meillä on vielä jäljellä jokunen määrä Lasten Joulua 1912, Lasten Joulua 1914 ja Lasten Kevät 1914 ja Lasten Joulua 1913 sekä pienempi määrä Lasten Kevättä 1915. Nämä ovat erinomaisia lukukirjoja lapsille suomalaisissa sunnuntai- ja kesäkouluissa ja kotilukuakin varten niille, joilla ei ole tilaisuus käydä sunnuntai tai kesäkoulu. Näitä julkaistuja saa tilata nyt viidellä sentillä kappaleen, siksi kunnes ne ovat loppuun myyty kaikkiä paitsi Lasten kevättä 1915, joka nyt maksaa kymmenen senttiä kappale. Saa tilata osoitteella:
TOVERITAR, Box 99, Astoria, Ore.